

Földházi István

A jövőnk zenéje.

Tíz éves a Zempléni Művészeti Napok

“Tisztelet a művészeteknek, a művészeknek, a mecénásoknak, a szervezőknek és tisztelet a művészetkedvelő kedves közönségnek! Hogy városunkat megtisztelték a közreműködők, az nyilvánvaló, de a “nagyérdemű” is kitűnően vizsgázott és ez nem kevésbé felemelő érzés!”

1992-ben a még létező helyi közéleti újságban így próbáltam megfogalmazni az első Zempléni Művészeti Napok zárása utáni közérzetünket. Milyen megnyugtató, hogy röviddel a tizedik fesztivál kezdete előtt – az eddigi kilenc tapasztalata alapján – ma is ezt érezzük itt, e csaknem elfelejtett gyönyörűséges szegletében a kis hazának.

11-12 éve talán, hogy egy személyes ismeretség révén Rolla János – mint magánember – itt járt Zemplénben. Bejárta a város és a hegyvidék legszebb részeit, és szinte azonnal készen volt a terv, hogy itt művészeti fesztivál legyen. A táj szépségei, a települések adottságai, műemlékek egész sora, meglévő és továbbfejleszhető idegenforgalom, minden ezt kívánja.

A helyiek közül csak kevesen hittek benne, amikor hallhatták a konkrét elképzeléseket. Olyan nagyszabásúnak, annyira hihetetlennek tűnt, hogy a kultúra, a művészetek országos, sőt világhírű személyiségei lesznek majd itt évről-évre, s ennek a periférián élő, csak a dicső múlt emlékeivel büszkélkedhető zempléni népnek testközelbe kerülhet az, amiről legfeljebb a média révén van tudomása.

Rolla János és a Liszt Ferenc Kamarazenekar, a fő szervező Óbudai Társaskör (igazgatója: Merényi Judit) és helyi segítők azt remélték, hogy – miközben a hazai fesztiválok köre bővül – csökkenhet a művészeti életben elhatalmasodott Budapest-központúság, ugyanakkor a figyelem központjába kerülhet ez a régió a maga természeti szépségeivel, történelmi, művészeti emlékeivel, hagyományaival. S ez talán a helyiek számára egyfajta tartást, valamiféle öntudat, vagy önbecsülésbeli változást is hoz.

Ennyi év után immár biztosan tudható, hogy mindez valóság lett. Sárospatak, mint a fesztivál központja, a legrangosabb események helyszíne, természetesen a legtöbbet profitált az események révén. Felejthetetlen az 1992-es év augusztus 21. napja, amikor az itt élőknek már megszokott hangulat helyett egy megdöbbenően szép, kivilágított, virágokkal díszített várudvar fogadta az első nyitókoncert közönségét. A varázslat akkor vált teljessé, amikor kiderült, hogy itt milyen csodálatosan szól a zene. Az udvar minden pontján jól hallhatók a pianók és a város zaja szinte egyáltalán nem szűrődik be. (Legfeljebb egy-egy tücsök versenyez a vonósokkal.) Az első fesztivál közönsége

– ahogy a napok múltak – a záró koncertig nőttön-nőtt, s a végén bizony kiderült: közönségünk elhitte, megértette, mekkora jelentőségű kulturális esemény részesévé vált a város és környéke, s hogy a műfaj(ok) csúcsait jelentő produkciók befogadója lehetett, aki bármely eseményen megjelent. Az első fesztivál Sárospatakon kívül még csak sátoraljaújhelyi, szerencsi és karcsai helyszíneken zajlott, de hírneve, hatóköre évről-évre gyarapodott. A hegyaljai városokon kívül ma már állandó helyszínül szolgálnak a Bodrogköz, Hegyköz romantikus szépségű templomai, kastélyai, sőt a Hernád-völgyéhez tartozó falvak némelyike is, ahol történelmi, kultúrtörténeti múltat reprezentáló helyszíneket találtak. A gyönyörű karcsai Árpád-kori templom, vagy a füzérradványi Károlyi-kastély soha ki nem maradhat a programból. A negyedik fesztivál óta a Felvidék is részese az eseményeknek: Kassán, Töketeremesen voltak koncertek, kiállítások. (Nálunk is szerepeltek szlovákiai együttesek). A kilencedik fesztivál már szinte az egész régiót átfogta. Patak, Tokaj, Szerencs, Újhely, Tarczal, Bodrogkeresztúr, Tolcsva, Erdőhorvát, Komlóska, Erdőbénye, Golop, Monok, Tállya, Mád, Hollóháza, Füzérradvány, Kőkapu, Karcsa, Pácín... s talán nem is teljes a felsorolás. Megfigyeltük, hogyan vált a falu ünnepi eseményévé és visszavárt jelenségévé a fesztiváli program.

Szinte lehetetlen beszámolni a műfajok sokféleségéről. A Zempléni Művészeti Napok elsősorban komolyzenei fesztivál. A Liszt Ferenc Kamarazenekar és koncertmestere, Rolla János (az ötödik fesztivál óta méltán Sárospatak díszpolgára) határozza meg a tartalmat és biztosítja a világszínvonalat. Felvonultatta már a legkülönbefélebb zenei műfajokat. A nagy oratórikus művektől a szólóhangszeres kamarazenei programokig. A kórusművészet élvonalbeli, hazai és külföldi képviselői, az ország elsőrangú nagy szimfonikus együttesei, kamarazenekarai, szólistái szerepeltek itt. A legtöbb koncert természetesen a házigazda Liszt Ferenc Kamarazenekar adja. Úgy ünnepli a közönség őket, mint a legfőbb csodát, a legmagasabb fokú művészi élményt mindig garantáló ismerőst.

A karmesterek, szólisták közül is álljon itt néhány név, minden sorrendiség nélkül: Vadim Repin, Jury Bashmet, Kocsis Zoltán, Ránki Dezső, Starker János, Vukán György, Víg Andrea, Horgas Eszter, Josef Suk, Szabadi Vilmos, Kincses Veronika, Jandó Jenő, Frankl Péter, Gulyás Dénes, Tokodi Ilona, Héja Domonkos, Kertesi Ingrid, Perényi Miklós, Kovács János, Jurij Szimonov, Vásáry Tamás, Izaki Masahiro, Lukács Ervin. De a zenei programok – a helyszínek tradícióira való tekintettel – a reneszánsz, a barokk, a kuruc kor, a verbunkos zene művelőinek legjavát is elhozták már Zemplénbe. Sőt megszólalt itt a jazz több válfaja is, a műfaj hazai kiválóságaival. Az ún. promenád koncerteken volt katonazene, máskor Strauss-muzsika, operettgála, megismerhettük a klezmer kiváló művelőit, a cigány folklór élvonalbeli együttesét, és talán még így sem teljes a felsorolás. Különösen nem az, ha nem feledjük, hogy más művé-

szeti ágak is jelen vannak. Mindig zajlik színházi vagy pódium jellegű esemény, szóra-koztató programok a reneszánsz, a barokk, a kuruc kor, vagy például a vidékünkön népszerű vadászat jegyében. Egyidejűleg több helyszínen rendeznek képző- és ipar-művészeti, helytörténeti, népművészeti kiállításokat. Egyre több és egyre népszerűbb az ún. kiránduló koncert, amely alkalmas arra, hogy a vendégek a fő helyszíneken túl a zempléni tájat is bejárhassák.

Patak ezekben a napokban a fesztivál lázában ég. A rendezvény zászlói, programis-mertető táblái mindenkinek ébren tartják a figyelmét. Volt úgy, hogy helikopter, hőlég-ballon szálldosott a város felett, hirdetvén, hogy különleges napokat élünk. Nyüzsög a város a sok vendégtől. A képernyőről ismert arcokkal találkozunk az abc-ben, a kávé-zóban, a szálláshelyek megtelnek, a magán szállásadók visszavárják az előző évek-ben is itt tartózkodó zenekedvelő ismerőst. A Bodrog Hotel meg a Művelődés Háza parkolójában, majd a Vár, a református templom tájékán rengeteg a különleges személyautó (szélvédőjükön a fesztiválra utaló felirat, hogy a rend őrei inkább segítsék őket.) Az éttermek forgalma is megnő. A rádió, a televízió közvetítő kocsijait, a fő támogató Antenna Hungária járműveit lépen-nyomon látjuk a helyszíneken.

A vendégek, akik növekvő számban jönnek Zemplénbe, lelkesen beszélnek a táj va-rázsáról, az emberek kedvességéről, a tiszta virágos városról, s arról, hogy ha nincs ez a fesztivál, talán soha nem ismerik meg az országnak ezt a csodaszép táját.

Milyen jó, hogy van ez a fesztivál! S milyen jó, hogy itt van! S a városok, a falvak költségvetését sem terheli. A helyi rendezők – egyébként igen jelentős – munkáján túl bizony ez közpénzt nem igényel. De az elmondottakból kiderül, hogy a lelki, szellemi gazdagodáson kívül bizony tisztos haszonnal is jár, még ha áttételes módon is. Mert vitatható-e, hogy a vendég itt költ, viszi a hely hírért, a televízió, rádió jóvoltából erről az egész ország képet kap, s ez a kép rangunkat, jó hírünket gyarapítja. S ez érték így is, úgy is.

Nekünk talán nem tűnik fel, de a Liszt Ferenc Kamarazenekar világjáró tagjai, akik mindig itt voltak, megfigyelték, hogyan nőtt fel a város külsőségeiben is, de főleg az emberek (a szállodai portás, a pincér, a bolti eladó, a rendőr, az utca embere és per-sze a koncertlátogató) magatartásában ehhez a világszínvonalú eseményhez. Na-gyon jó, ha így érzik. Bizonyára megértettük mi zempléniiek, hogy bár periférián élünk és nagyon mélyről kell indulni, de mert legfontosabb hagyományunk a kultúra, íme itt a történelmi környezetben a legmagasabb kultúra szállásadói, egyszersmind fogyasztói lehetünk. S a fesztivál hosszú távon jelentősen hozzájárul a táj, a város többoldalú gazdagodásához. A fesztivál egy fény, mely jelzi: az alagút nem végtelen.

Idén augusztus 17-én tizedik fesztiválunk nyitókoncertjét élvezhetjük. Igen gazdag program vár Zemplénre. Hála a létrehozóknak, a támogatóknak! Hála minden mű-vésznek! Amit játszanak – reméljük – a jövőnk zenéje.